

organizowanej w dniach od 3 - 7 czerwca 2025 roku na trasie: Poznań – Rudy – Racibórz – Cieszyn – Puńców – Wisła – Ustroń – Grodziec Śląski – Bielsko Biala – Pszczyna – Tychy – Żory - Poznań – 1 093 km

3 czerwca 2025 roku - wtorek

6:30 – 11:20 - Poznań – Rudy – 366 km, w tym 30 min. przerwa na toaletę i kawę

11:20 – 13:20 (2 godz.) - **Rudy** – wieś w gminie Kuźnia Raciborska, powiecie raciborskim, w województwie śląskim licząca ok. 3 tys. mk., położona w dolnym biegu rzeki Rudy, dopływu górnej Odry, w centrum Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajoznawcze Rud Wielkich, należącego pod względem powierzchni do największych parków w Polsce. Wieś stanowi jeden z elementów Europejskiego Szlaku Cysterskiego. We wsi unikatowy w skali regionu **zespół opactwa cysterskiego** ufundowanego w 1258 roku przez księcia opolsko – raciborskiego Władysława. Przed 1300 rokiem wzniesiono kościół, a przed 1303 rokiem fragment wschodniego skrzydła klasztoru. Pozostałe części klasztoru powstały w XIV w. Kompleks uległ zniszczeniu w trakcie wojen husyckich i wojny trzydziestoletniej. W 3 ćw. XVII w. przebudowa i rozbudowa klasztoru w stylu barokowym oraz budowa pałacu opackiego. W 4 ćw. XVIII w. nowy wystrój kościoła. W 1810 roku opactwo uległo kasacji. Kościół przekazano parafii, a pozostała część kompleksu w latach 1834-45 pełniła funkcję rezydencji książąt raciborskich z rodu von Hohenlohe – Walenburg - Schillingsfürst. Około 1863 roku pałac poddano neogotyckiej przebudowie wg. projektu *Carla Lüdecke*, a po 1901 pałac poddany został przebudowie neobarokowej. W 1945 roku założenie uległo zniszczeniu. W latach 1947 – 1950 przeprowadzono odbudowę kościoła połączoną z regotyacją jego wnętrza. W latach 2005-08 zrealizowano odbudowę kompleksu klasztoru – pałacowego. **Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP** wchodzący w skład Zespołu jest wzniesiony na planie krzyża w formie trójnawowej czteroprzęsłowej bazyliki z transeptem oraz krótkim prezbiterium. Sklepienie kościoła krzyżowo – żebrowe. Wśród wyposażenia kościoła i znajdujących się w nim kaplic znajdują się cztery późnobarokowe ołtarze boczne z 1785 roku, w tym dwa z obrazami św. Benedykta i św. Bernarda z ok. 1684 roku przypisywanymi pracowni *M. I Willmanna*. Rzeźby świętych i proroków zostały wykonane w 1725 roku przez *J. M. Oësterreicha*. W kaplicy MB Rudzkiej znajduje się XV w. ołtarz z obrazem patronki oraz rzeźbami księcia Władysława i Kazimierza duża *J. Szchuberta*. Przylegający do kościoła klasztor jest obiektem o typowej strukturze dla tego typu założenia. Dom opata składa się z dwóch obiektów rozmieszczonych wokół dziedzińca. **Zwiedzanie Pocysterskiego Zespołu Klasztoru – Pałacowego, położonego przy ul. Cysterskiej 4, z przewodnikiem.**

13:20 – 13:50 - Rudy – Racibórz – 23 km

13:50 – 16:20 (2 godz. 30 min) - **Racibórz** – miasto powiatowe w województwie śląskim liczące ponad 51 tys. mk., leżące nad Odrą oraz jej dopływami Psiną z Troją i Rudą. Obok Opola jest jedną z historycznych stolic Górnego Śląska, gdzie rezydowali książęta opolsko – raciborscy. Miasto lokowane na prawie flamandzkim w latach 1211-17. W 1246 roku powstanie klasztoru dominikanów, a w latach 1280-87 budowa gotyckiego zamku i kaplicy. W 1336 umiera ostatni piastowski książę raciborski, miasto przechodzi w ręce Przemysławów, potem Hohenzolernów i ostatecznie Habsburgów. Z 1567 pochodzi wzmianka o istnieniu browaru zamkowego, obecnie najstarszego browaru w Polsce. W 1819 budowa gimnazjum, do którego w 1882 roku uczęszczał Jan Kasprowicz. W 1921 roku po III powstaniu śląskim część obszaru obecnego miasta, a dawniej wieś Brzeziny przekazane Polsce. Racibórz jako pierwszy w Polsce i Europie uzyskał Certyfikat Systemu Zarządzania Środowiskowego w ISO. W mieście wiele kościołów w tym: gotycki **kościół p. w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi** – jeden z najstarszych kościołów parafialnych na Górnym Śląsku, jedyny, który zachował cechy typowe dla stylu wczesnogotyckiego. W ciągu wieków ulegał zniszczeniom w wyniku wojen i pożarów, szczególnie w 1945 roku. Zachował pierwotną bryłę. Wewnątrz sklepienie gwiazdiste, barokowy ołtarz główny zbudowany przez *Salomona Steinhoffa* z obrazami koronacji NMP z poł. XVII w. oraz Wniebowzięcia NMP z 1890 roku. Poddominikański **kościół p. w. św. Jakuba**. W nim najbardziej cenne są: kaplica grobowa hrabiów von Goschin z XVIII w., w której na sklepieniu i w obramieniach okna piękne dekoracje stiukowe z lat 1637-55 i ołtarz z czarnego marmuru wykonany przez *Salomona Steinhoffa*. **Kościół p. w. św. Ducha** z 1327 roku, barokowy **kościół p. w. Matki Bożej** z 1727 roku o wystroju neobarokowym, modernistyczny **kościół w kształcie rotundy p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa** z lat 30-tych XX w. **kościół p. w. MB Różańcowej** z 1904 roku z relikwiami św. Siostry Faustyny Kowalskiej. Poza tym z zabytków w mieście renesansowa **Baszta więzienna** z XVI w, **mury obronne** z lat 1287-90, **kolumna Matki Boskiej** z lat 1725-27 wykonana przez austriackiego artystę *Johanna Melchiora Oësterreicha*, późnoklasycystyczny **budynek sądu** z 1823-26 wg projektu *Karla Fredricha Schinkla* oraz **zamek książąt raciborskich z kaplicą zamkową**. Zamek w Raciborzu jest najcenniejszym zabytkiem średniowiecznym w województwie śląskim. Zachowana do naszych czasów budowla jest swoistą mieszanką stylów architektonicznych. Jednym z cenniejszych obiektów zamku jest **kaplica p.w. św. Tomasza Becketa z Cantenbury**, zwana perłą śląskiego gotyku. Kaplicę tą uznał za najpiękniejszą zachowaną kaplicę zamkową na Śląsku warszawski badacz i autor monografii śląskich kaplic zamkowych - prof. Andrzej Grzybowski. Obecnie zamkiem i kaplicą w imieniu Powiatu Raciborskiego zarządza Agencja Promocji Ziemi Raciborskiej i Wspierania Przedsiębiorczości za Zamku w Raciborzu. **Od 14:00 zwiedzanie Zamku Piastowskiego z przewodnikiem – ul. Zamkowa 2**

16:20 – 17:35 – Racibórz – Cieszyn – 61 km

17:35 – 18:35 - **Cieszyn**– obiad oraz nocleg w „**Gościńcu Sportowym**” ul. Jana Łyska 21

4 czerwca 2025 roku - środa

7:50 – 8:50 - **śniadanie w miejscu zakwaterowania.**

8:50 – 9:00 – przejazd do **kościół ewangelicko – augsburskiego Serca Jezusowego i Muzeum Protestantyzmu w Cieszynie przy Placu Kościelnym 6**- spotkanie z przewodnikiem miejskim

Kościół Jezusowy ewangelicko – augsburski jest największym kościołem w Europie Środkowo – Wschodniej. Wzniesiony w latach 1710-22 w stylu późnobarokowym wg projektu *J. Hausrückera z Opawy*. Mieści ok. 6 tys. osób, w tym ok. 3,5 tys. miejsc siedzących. Wewnątrz największe zabytkowe organy na Śląsku Cieszyńskim o wyjątkowym barokowo – romantycznym brzmieniu. W kościele tym mieści się **Muzeum Protestantyzmu** z wystawą pt. „Z dziejów luteranizmu na Śląsku Cieszyńskim” i **Biblioteka i Archiwum B. R. Tschammera** – największy w Polsce luterancki zabytkowy księgozbiór i zasób archiwalny liczący 23 tys. woluminów i 100 mb. akt. Do kościoła przylega cmentarz i park z okazałymi drzewami różnych gatunków objętymi ochroną,

Cieszyn – miasto powiatowe liczące ok. 34 tys. mk., położone nad rzeką Olzą w województwie śląskim. Razem z Czeskim Cieszynem liczy ok. 63 tys. mk. Gród Cieszyn powstał w X w. Od XIII w. stał się stolicą samodzielnego księstwa cieszyńskiego. Księstwo to od 1327 roku było lennem Korony Czeskiej. Po 1657 roku przypadło Habsburgom jako królom Czech, a do końca I wojny światowej było częścią monarchii austro-węgierskiej, zwaną Śląskiem Austriackim. W 1920 roku doszło do podziału Śląska Cieszyńskiego, jedna część weszła w skład Czechosłowacji, druga Polski. Po stronie czeskiej znalazł się dworzec kolejowy, centrala wodociągowa i gazowa. Po stronie polskiej znalazły się historyczna starówka z rynkiem i zamkiem, elektrownia, teatr, budynki urzędowe, szkoły i świątynie. W mieście zachowało się wiele interesujących obiektów, w tym, m. in.: dawny **hotel „Pod Brunatnym Jeleniem”** – funkcjonujący od XVIII w. - hotelu tym mieszkali car rosyjski Aleksander, cesarz Józef II, książę Józef Poniatowski, klasycystyczny **hotel Austria**, w którym jednym z gości był Józef Piłsudski, **Kamienica Bludowskich** z 1719 roku, zbudowana częściowo na miejscu dawnej mennicy książęcej – obecnie **Książnica Cieszyńska** – biblioteka naukowa, której zbiory odzwierciedlają bogactwo i otwartość dawnej kultury Śląska, dawny **Dom Niemiecki** z 1898 roku – neorenesansowy wg projektu *Aloisa Jedeka* – od 1946 roku siedziba **Biblioteki Miejskiej, kamienica z XVII w.**, od XIX należąca do rodziny Konczakowskich i do lat 50 -tych XX w siedziba prywatnego muzeum sławnego kolekcjonera Brunona Konczakowskiego, **zespół klasztorno – szpitalny św. Elżbiety** z 1903 roku zbudowany wg projektu *Müllera z Opawy* - neobarokowy, W mieście poza Muzeum Protestantyzmu i Muzeum Śląska Cieszyńskiego znajdują się też **Muzeum Drukarstwa** zawierające jeden z najbogatszych zbiorów w Polsce, **Muzeum 4-go Pułku Strzelców Podhalańskich** z oryginalnymi mundurami oraz elementami wyposażenia i uzbrojenia polskiego żołnierza w 1939 roku, **Izba Cieszyńskich Mistrzów**, gdzie promowany jest cieszyński filigran, haft, koronka, garncarstwo, introligatorstwo, zduństwo, szlifierstwo kryształów i postacie rzemieślników, **dawny Arcyksiążęcy Browar Zamkowy** zbudowany w 1846 roku, który zastąpił wcześniejszy z 1654 roku, produkowano w nim metodami naturalnymi piwo Brackie. – udostępniony do zwiedzania. Poza tym w mieście interesujące są: **szlak kwitnącej Magnolii**, **Studnia Trzech Braci** z XV w., która stanowiła własność dominikanów oraz **Cieszyńska Wenecja** – teren nad Młynówką przy ul. Przykopa.

9:00 – 16:00 (7 godz.) –zwiedzanie **kościół ewangelicko – augsburskiego Serca Jezusowego i Muzeum Protestantyzmu** oraz interesujących obiektów miasta Cieszyna z przewodnikiem miejskim, w tym:

- **Ratusza** – wybudowanego w miejscu 2 domów. Pierwszy drewniany mieścił sąd miejski, składy cennych towarów i waga. Po pożarze w 1552 roku odbudowany jako murowany z arkadowymi podcieniami, później kilkakrotnie odnawiany i przebudowywany, ponownie odbudowany w 1845 roku wg planów *Kornhäusla i Kmenta*. W miejscu podcieni wystawiono dorycki portyk kolumnowy podtrzymujący balkon. W pomieszczeniach ratusza urządzono **reprezentacyjną salę posiedzeń Rady Miejskiej** i mniejszą dla komisji. Na klatce schodowej **wystawa „Historia Ratusza”**. - istnieje możliwość zwiedzenia wnętrza Ratusza. Ratusz znajduje się w granicach Rynku uważanego za jeden z najładniejszych w Polsce

-**Kościół p. w. św. Marii Magdaleny Sanktuarium Matki Boskiej Cieszyńskiej** – założonego w XIII w. przy klasztorze dominikańskim, nekropolia książąt cieszyńskich, zniszczony w pożarze i odbudowany w 1789 roku jako nowy kościół parafialny. Ocalał posąg nagrobny księcia Przemysława I Naszaka z przelomu XIV/XV w. z warsztatu *Parlera*. Ołtarz główny wykonany przez *A. Schweigla z Brna* z obrazem „Umycie nóg przez św. Marię Magdalenę” namalowanego przez austriackiego malarza *M. Schmidta*. W tabernakulum XVII w. obraz Matki Bożej Cieszyńskiej ozdobiony koronami z cieszyńskiego filigranu. W kaplicy p. w. św. Melchiora Grodzickiego znajdują się jego relikwie.

- **Teatru im. Adama Mickiewicza** znajdującego się na Placu Teatralnym, który był najstarszym rynkiem średniowiecznego Cieszyna. Od XIII w. znajdował się tam gotycki kościół parafialny z cmentarzem, szlacheckie domy i najstarsza cieszyńska szkoła. Po pożarze w 1789 roku w miejscu kościoła wybudowano koszary. W 1910 roku stanął na Placu teatr zaprojektowany przez sławną wiedeńską spółkę *Fellner-Helmer* w stylu neobarokowym z trójkondygnacyjną widownią, na 770 miejsc i foyer z bogatymi sztukateriami. Miał obrotową scenę, żelazną kurtynę. Kręcono w nim sceny do filmów „Ziemia obiecana” i „Helena Modrzejewska”. - istnieje możliwość obejrzenia wnętrza teatru - wstęp płatny

- **Wzgórza Zamkowego z Rotundą** – Wzgórze zasiedlone było już ok. V w p. n. e. Na przelomie IX i X ww. wybudowano na nim ziemno – drewniany gród – siedzibę kasztelana, a później księcia. W XIV w. wzniesiony

został gotycki zamek z basztami, wieżą i mostem zwodzonym. Zamek zniszczony został w czasie wojny trzydziestoletniej. Po wygaśnięciu w 1653 roku linii Piastów cieszyńskich rządy przejęli Habsburgowie. W 1840 na fundamentach dawnego zamku dolnego pobudowano na Wzgórzu **Pałac Myśliwski** w stylu klasycystycznym, w którym od 1947 roku mieści się Szkoła Muzyczna. Z dawnej zabudowy pozostała XIV w. **Wieża Piastowska** - pozostałość dawnego zamku gotyckiego i **rotunda romańska p. w. św. Mikołaja** z XI w - najstarszy i najcenniejszy zabytek, którym może się poszczycić Ziemia Cieszyńska. Obecnie w rotundzie odbywają się koncerty muzyki kameralnej - odpłatne zwiedzanie Rotundy. Na Wzgórzu zrekonstruowano częściowo XIII w. **Wieżę Ostatecznej Obrony**, zwaną Starą Wieżą.

- **Cieszyna Czeskiego**, w którym do interesujących obiektów można zaliczyć: **neogotycki kościół p. w. Najświętszego Serca Chrystusa** z końca XIX w., **kościół ewangelicki** z 1932 roku, **gimnazjum** z 1932 roku zbudowane wg projektu *J. Frangera*, **wille Gottleba i Steli Frantel** z 1930 roku wg projektu *Verke Reinhardta i Eugena Fuldy*, **wille Fuldy** - neorenesansowa z 1899 roku wg projektu *Julia Mayredera* dla Fredricka Eduarda Fuldy, neoklasycystyczny **budynek strzelnicy** z 1882 roku - obecnie siedziba Ośrodka Kulturalno - Społecznego „Strzelnica”, eklektyczno - neomauretańska **synagoga Szomre Szabos** projektu *Eduarda Davida* z 1928 roku - obecnie siedziba Polskiego Związku Kulturalno - Oświatowego, neorenesansowy **dworzec kolejowy** z 1869 roku, **Muzeum Ziemi Cieszyńskiej** przy ul. Głównej, założone w 1948 roku przez nauczyciela Ladislava Bacę które koncentruje się na historii i tradycjach Śląska Cieszyńskiego i posiada eksponaty będące jednymi z najciekawszych w Republice Czeskiej, **Open Air Museum** przy ul. Piastowskiej - pierwsze transgraniczne muzeum ulokowane na granicy Polski i Czech na zrewitalizowanych brzegach rzeki Olzy, będące atrakcyjną przestrzenią do wypoczynku lub aktywnego spędzania czasu ze ścieżką pieszo - rowerową, specjalnymi meblami miejskimi. Pokazuje dzieje miasta z różnych perspektyw włącznie z historią podziału i jego następstwami. Unikatowa ekspozycja muzealna połączona jest kodem QR ze stroną muzeum i aplikacją umożliwiającą wysyłanie pocztówek z muzeum. W Czeskim Cieszynie znajduje się drukarnia, która należy do największych w Europie.

16:00 - 17:30 (1 godz. 30 min.) - **zwiedzanie z muzealnikami Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie przy ul. Regiera 6** w dwóch grupach

Muzeum Śląska Cieszyńskiego - założone w 1802 roku, najstarsze publiczne, nieprzerwanie działające muzeum w Europie Środkowej, założone przez księdza L. J. Szersznika. Zawiera bogate zbiory archeologiczne, historyczne, artystyczne, etnograficzne oraz związane z cieszyńskim rzemiosłem m. in. cieszyńskimi, filigranami, strojami cieszyńskimi, monetami z cieszyńskich mennic książęcych w dawnym klasycystycznym XVIII w. pałacu miejskim hrabiów Larischów.

17:35 - 18:35 - obiad w „**Gościńcu Sportowym**” przy **ul. Jana Łyska 21** oraz nocleg

5 czerwca 2025 roku - sobota

8:00 - 9:00 - **śniadanie w „Gościńcu Sportowym”** oraz **zapakowanie bagażu do autokaru**

9:00 - 9:10 Cieszyn - Puńców - 5 km

9:10 - 9:40 (30 min.) - **Puńców** - wieś w gminie Golezów, powiecie cieszyńskim, województwie śląskim, licząca ponad 1,5 tys. mk. Jedna z najstarszych miejscowości na Śląsku Cieszyńskim, po raz pierwszy wzmiankowana w 1223 roku. Po podziale Śląska Cieszyńskiego w 1920 roku część wsi znalazła się w granicach Czechosłowacji. Do 2007 roku na terenie wsi znajdowało się przejście graniczne Puńców - Kajkovice. We wsi późnogotycki **kościół z 1518 roku p. w. św. Jerzego** będący najstarszą świątynią na ziemi cieszyńskiej, zmodernizowaną w latach 1902-05, pierwotnie protestancki. Stanowi doskonały przykład wiejskiego kościoła z tamtej epoki. Posiada unikatowe sklepienie palmowe wsparte na jednym filarze, u dołu którego polichromie przedstawiające sceny dziękczynne i pasyjne. Najstarszą jego częścią jest prezbiterium, do którego od północy przylega zakrystia. Najcenniejszym zabytkiem był znajdujący się obecnie w Muzeum Śląska Cieszyńskiego ołtarz pasyjny w formie tryptyku z 1450 roku. Na uwagę w kościele zasługują neogotyckie ołtarze z końca XIX w., rzeźby św. Piotra, św. Barbary, św. Jadwigi i św. Piotra oraz znajdujące się w prezbiterium 3 eklektyczne witraże z 1906 roku autorstwa *R. Schleira*, przedstawiające św. Jerzego, św. Michała i św. Ludwika. Poza kościołem św. Jerzego, który zwiedzimy, we wsi **skansen**, którego twórcą jest społecznik Andrzej Lancel. W skansenie XIX w. bryczka wiedeńska, kolasa, dyliżans spod Raciborza z przełomu XIX/XX w., sanie z Wałbrzycha, chłopski wóz drabiniasty, bryczka towarowa, zbiory dawnego sprzętu rolniczego, narzędzi rzemieślniczych i przedmiotów gospodarstwa domowego. Poza tym we wsi **dawny spichlerz** z przełomu XVIII/XIX w.

9:40 - 10:20 Puńców - Wisła - 30 km

10:20 - 13:00 (2 godz. 40 min.) - **Wisła** - miasto turystyczno - wypoczynkowe położone w głębi Beskidu Śląskiego, w powiecie cieszyńskim, w województwie śląskim, liczące ok. 11 tys. mk., historycznie na Śląsku Cieszyńskim. W pobliżu Wisły szczyty: Barania Góra (1220 m n p. m.), i Stożek (978 m n. p. m.). Ze źródeł Baraniej Góry wypływa Czarna i Biała Wisielka, które po połączeniu z potokiem Malinką tworzą Wisłę. Zapisana historia Wisły sięga 1615 roku. Swój rozkwit przeżyła w XIX w. za sprawą Bogumiła Hoffa. Zaczęły wtedy powstawać liczne pensjonaty i hotele. Bywali tu Maria Konopnicka, Bolesław Prus czy Władysław Reymont. W 1962 roku Wisła uzyskała prawa miejskie. Jest miejscowością interesującą pod względem religijnym. Do końca XIX w. zamieszkiwali ją prawie wyłącznie luteranie. Obecnie działają w Wiśle wierni 13

różnych kościołów i związków wyznaniowych, przede wszystkim protestanckich. W centrum miasta w budynku dawnej karczmy z 1794 roku – **Muzeum Beskidzkie im. A. Podzorskiego**, w którym wystawa o tematyce regionalnej przedstawiająca zabytkowe sprzęty domowe oraz rekonstrukcję wnętrza tradycyjnej izby góralskiej. Poza tym w Wiśle **Galeria Sportowych Trofeów Adama Małysza**, **Muzeum Narciarstwa** z kolekcją starych nart oraz sprzętu narciarskiego, **Izba Pracy Twórczej Jana Kocjana** z bogatą kolekcją przedmiotów codziennego użytku, **Zameczek Myśliwski Habsburgów** z końca XIX w. znajdujący się pierwotnie na polanie Przysłop pod Baranią Górą. Służył rodzinie cesarskiej i jej gościom jako baza wypadowa do polowań. W latach 1925-79 znajdowało się w nim schronisko górskie PTTK, W 1986 roku rozebrany i przeniesiony do centrum Wisły, obecnie Punkt Informacji Turystycznej. Ciekawym obiektem jest **Rezydencja Prezydenta R. P.** z 1930 roku projektu *Adolfa Szyszko – Bohusza*. Rezydencję w 1931 roku odwiedził go po raz pierwszy Prezydent Ignacy Mościcki. Do wybuchu wojny bywał w nim regularnie i zapraszał znakomitych gości, m. in. księcia Kentu i Jana Kiepurę. W okresie wojny obiekt zamieniony został w ośrodek reprezentacyjny i wypoczynkowy dla oficerów i urzędników III Rzeszy. Po wojnie na powrót stał się rezydencją głowy państwa. Dzięki staraniom prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego przywrócono historyczną funkcję zamku i przeprowadzono w niej generalny remont. Na rezydencję składają się Zamek Górny, drewniana kaplica p. w. św. Jadwigi z 1909 roku i Zamek Dolny z Gajówką.

Przewidziane: obejrzenie rezydencji Prezydenta R. P., następnie przejazd 5 km do Wisły Malinka – obejrzenie skoczni Małysza - dla chętnych wjazd wagonikami na górę skoczni, następnie spacer po Wiśle.

13:00 – 13:15 Wisła – Ustroń Polana – 12 km

13:15 - 15:15 (2 godz.) **Ustroń** – miasto w powiecie cieszyńskim, w województwie śląskim, liczące ponad 16 tys. mk. Miasto jest też ośrodkiem wczasowym i wypoczynkowym położonym u podnóża Beskidu Śląskiego i u wylotu doliny Wisły. W pobliżu Ustronia szczyty: Czantoria (996 m n. p. m.), Równica 884 m n. p. m.) i Orłowa (813 m n. p. m.). Z Ustronia rozpoczyna się trasa Głównego Szlaku Beskidzkiego prowadząca na Wołosate w Bieszczadach. Historycznie leży na Śląsku Cieszyńskim. Po raz pierwszy wzmiankowany w 1305 roku. Od początku istnienia do 1918 roku leżał w granicach Księstwa Cieszyńskiego. W 1920 roku przydzielony został Polsce, w latach międzywojennych należał do autonomicznego województwa śląskiego. Obecnie jest jednym z najważniejszych ośrodków turystyczno – wypoczynkowych w Beskidzie śląskim i jako jedyny w tym regionie posiada status uzdrowiska. Leczone są tu w wielu ośrodkach spa z najnowocześniejszym sprzętem schorzenia układu ruchu, krążenia, dróg oddechowych i obwodowego układu nerwowego. Na zboczach Równicy **park zdrojowy z pijalnią źródlanej wody**. Do interesujących obiektów zaliczają się: **kościół ewangelicki p. w. Apostoła Jakuba Starszego** z rokokową amboną z przełomu XVIII/XIX w., **kościół katolicki p. w. św. Klemensa** z 1788 roku, **Muzeum Regionalne Stara Zagroda** w którym wystawa etnograficzna prezentowana w tradycyjnej góralskiej zagrodzie (czynne tylko w czasie letnich wakacji), **Muzeum Ustrońskie im. Jana Jarockiego** w dawnej hucie „Klemens” z lat 1772-1897, małe **Muzeum Zabytkowych Motocykli Rdzawe Diamenty**, **Leśny Park Niespodzianek** w którym mieszkają m. in. sarny, dziki, jelenie, żubry i żbiki. Zwierzęta można fotografować i karmić kupionym w kasie jedzeniem. Muflony i daniela chodzą wśród zwiedzających, pozostałe zwierzęta znajdują się w zagrodach. Dwa razy dziennie odbywają się pokazy lotów ptaków drapieżnych i sów, prowadzone przez sokolnika. Obok **Muzeum Myślistwa i Łowiectwa**.

Przewidziano: przy bezdeszczowej pogodzie – dojazd do **Ustronia Polany przy ul 3 Maja 130** do dolnej stacji wyciągu krzesełkowego na Wielką Czantorię – wjazd 6 minutowy wyciągiem krzesełkowym (cztery miejsca na krzesełku) na polanę Stokłosica (851 m n. p. m.), skąd piękne widoki na okolice, gastronomia, leżaki na stoku, sokolarnia, w której: rarogi, harrisy, sokoły wędrowne i orzeł bielik. Dla chętnych wejście z polany na szczyt Wielkiej Czantorii (996 m n. p. m.) ok. 30 min. w jedną stronę. Na szczycie już po czeskiej stronie wieża widokowa. Przy deszczowej pogodzie wybrany zostanie inny wariant pobytu w Ustroniu.

15:15 – 15:40 – Ustroń Polana – Grodziec – 19 km

15:40 – 18:00 – **Grodziec** – wieś sołecka w gminie Jasienica, w powiecie bielskim, w województwie śląskim licząca ponad 1,2 tys. mk. Położona nad Zlewańcem i Łańskim Potokiem na Pogórzu Śląskim. Po raz pierwszy wzmiankowana w latach 1295 – 1305. Pierwszym, o jakim wiadomo, właścicielem Grodzca był Maciej Grodetzki. Do rodziny Grodeckich wieś należała do XVII w. Od tego czasu zmieniali się właściciele tej wsi. Ostatnim właścicielem majątku był przyjaciel J. Piłsudskiego Ernest Habicht. Kupił on grodziecki majątek w 1927 roku od bielskiego fabrykanta Franciszka Strzygowskiego. We wsi gotycko – **renesansowy zamek** uznawany za jeden z najpiękniejszych tego typu obiektów na Śląsku Cieszyńskim, **12 ha park zamkowy** w stylu angielskim, założony w XVII w., **neogotycki kościół p. w. św. Bartłomieja** z 1910 roku, **neogotycka kaplica grobowa Zobłów** z 1863 roku oraz **XVIII – XIX w. zabudowania gospodarcze**. W czasie II wojny światowej na zamku była kwatera Wehrmachtu i szpital polowy, a po wojnie Instytut Zootechniki PAN. W 2004 roku zamek wraz z parkiem kupił ustroński przedsiębiorca Michał Bożek.

Pierwszym obiektem zamku, który **będziemy zwiedzać w 2 grupach**, była wieża wzniesiona w XIV w. Został rozbudowany przez Macieja Grodzickiego w latach 1552-64, następnie z inicjatywy Joachima Markłowskiego jeszcze bardziej został rozbudowany i podwyższony, w latach 1691-93, następnie w 1846 roku, remontowany przed II wojną światową oraz w latach 2021-22. Zachował się w stanie w jakim go wznoszono i przebudowywano. Na parterze zamku sień, która w części sklepiona jest żeglasto, a dalej sklepieniem krzyżowo – kolebkowym. W zachodniej i wschodniej części układu budynku jest dwutraktowy. Z pierwotnego wyposażenia parteru zachowały się 3 kamienne portale. Układ pomieszczeń na piętrze jest identyczny jak na parterze. Wszystkie pomieszczenia pokryte są stropami z profilowanych belek, w części wschodniej i w sieni

wsparte na ozdobnych kroksztynach (z końca XVII w.). W większości pomieszczeń zamontowano XVIII w. boazerie.

18:00 – 18:05 – przejazd do baru

18:05 – 19:05 - obiad w **Grodźcu w „Barze pod Beczką” ul. Chałupnicza 40**

19:05 – 19:30 Grodziec – Bielsko Biała – 16 km

19:30 – zakwaterowanie w **Parkhotelu Vienna w Bielsku Białej przy ul. Bystrzańskiej 48**

W pobliżu Parkhotelu Vienna - **Cygański Las** – las w dzielnicach Olszówka i Mikuszewice na stokach Kołowrotu, Koziej Góry, Równi i Górnej Równi w Beskidzie Śląskim

6 czerwca 2025 roku – piątek

7:30 – 8:30 – śniadanie w hotelu

8:30 – 9:00 Bielsko – Biała – Pszczyna – 25 km

9:00 – 14:10 – **Pszczyna** – miasto powiatowe w województwie śląskim liczące ponad 25 tys. mk. i zaliczane do najpiękniejszych miast południowej Polski. Miasto położone w Kotlinie Oświęcimskiej nad rzeką Pszczynką. Lokację miejską uzyskała albo w latach 1224-81 albo w 1303 roku. Historycznie najpierw należało do Małopolski, a od 1178 roku do Górnego Śląska. Miasto było stolicą Księstwa Pszczyńskiego. W 1548 roku właścicielem Pszczyny został Baltazar Promnitz – biskup wrocławski z możnego rodu śląskiego. Odkupił on Pszczynę od Turzonów. Promnitzowie władali Pszczyną przez dwa wieki. Kolejni właściciele z rodu Anhelmów władali pszczyńskim majątkiem do 1846 roku. Ostatni z tego rodu Książę Henryk oddał ziemię pszczyńską swojemu siostrzeńcowi księciu Janowi Henrykowi X z potężnego rodu magnackiego von Hochbergów władających do tej pory z zamku Książ rozległym majątkiem w okolicy Wałbrzycha. W czasie I wojny światowej Hochbergowie przekazali pszczyński pałac na potrzeby cesarskiej kwatery głównej Wilhelma II oraz na potrzeby siedziby sztabu wojsk niemieckich. Po III powstaniu śląskim i po podziale Górnego Śląska Pszczyna wraz z całym powiatem przypadła Polsce. W czasie II wojny światowej zabudowania miasta prawie nie ucierpiały.

O godz. 9:15 (I grupa) i 9:30 (II grupa) – 11:15 (2 godz.) - zwiedzanie w 2 grupach **Muzeum Zamkowego** w Pszczynie. Muzeum Zamkowe mieści się w obronnym niegdyś zamku, przekształconym później w reprezentacyjną, trójskrzydłową rezydencję. Pierwszy zamek został najprawdopodobniej wzniesiony w XI lub XII w. przez książęta piastowskie. Był budowlą jednoskrzydłową otoczoną obwałowaniami ziemnymi i fosą. Był siedzibą myśliwską. Ten średniowieczny zamek był parokrotnie rozbudowywany i przebudowywany. Ostatnia przebudowa w stylu neobarokowym została przeprowadzona w latach 1871 – 76 przez wybitnego, francuskiego architekta *Hipolita Aleksandra Destailleura*. W czasie II wojny światowej zamek był siedzibą różnych instytucji cywilnych i wojskowych Niemiec hitlerowskich. W 1945 roku zamek zamieniono na szpital przyfrontowy Armii Czerwonej. Muzeum otwarto w 1946 roku. Obecnie Muzeum Zamkowe jest placówką naukową i ośrodkiem kultury. Zalicza się do grupy najczęściej odwiedzanych muzeów – rezydencji w Polsce. Kontynuuje tradycje muzykowania na zamku, wywodzące się od czasów Philippa Telemanna, słynnego kompozytora niemieckiego baroku, który miesiące letnie od 1704 – 1707 roku przyjeżdżał do Pszczyny.

Od godz. 11:15 – 12:45 (1 godz. 30 min) – czas przeznaczony na swobodne zwiedzanie. Możliwość indywidualnego lub grupowego zwiedzenia miasta. W Pszczynie, poza Muzeum Zamkowym, warto zobaczyć:
- **Bramę Wybrańców** – zbudowaną w 1687 roku przez architekta *Consiliusa*, jeden z najstarszych zabytków miasta, najstarszy zespół pałacowego, zachowany w niezmiennym kształcie. Była siedziba straży zamkowej.

- **Park Zamkowy** - rozciągający się na powierzchni 48 ha, wzdłuż rzeki Pszczynki i uważany za najpiękniejszy na Śląsku. Jego początki sięgają połowy XVI w., zaś obecny kształt parku krajobrazowego typu angielskiego pochodzi z 2 połowy XIX w. Na terenie parku, wśród rozlewisk rzeki oraz bogatego starodrzewu i skupisk krzewów wkomponowano zabytkowe obiekty małej architektury, m. in., dwór „Ludwikówkę”, pawilon herbaciany na wyspie, bramę chińską, piwnicę lodową, kapliczki i mosty łukowe. Znajdują się również tam groby książęce Anhaltów oraz Hochbergów. Od zachodu sąsiaduje z nim **Park Zwierzyniec** lub tzw. **Dzika Promenada** – duże tereny leśno – parkowe, które powstały po osuszeniu w 1792 roku wielkiego Stawu Miejskiego. Część Dzikiej Promenady zajmuje **Pokazowa Zagroda Żubrów** oraz starannie utrzymane pole golfowe. W zagrodzie na blisko 10 ha obok żubrów można zobaczyć muflony, jelenie, danielle, sarny oraz kilka gatunków ptaków, zaś w budynku edukacyjnym można zapoznać się z florą i fauną Polski.

- **Kościół ewangelicki** – wybudowany w latach 1742-46 wg projektu nadwornego architekta Promnitzów *Christiana Jahne* przy udziale cieśli *Jerzego Prischa*. W 1905 roku kościół spłonął. Trwającą od 1907 roku odbudową w stylu neobarokowym kierował architekt *Scheinnert*. Wnętrze to największa w mieście sala, drewniane empory, w ołtarzu głównym obraz „Wniebowstąpienie Pana Jezusa” będący darem księżny Augustyny Anhalt -Köthen. Na łoży książęcej znajdującej się naprzeciw ambony herb książęcy rodu Hochberg.

- **Kościół parafialny p. w. Wszystkich Świętych** – obecna barokowa budowla wzniesiona wg planów architekta *Christiana Jahne* z wykorzystaniem murów świątyni z XVII w., konsekrowany w 1754 roku, odnowiony w 1791 roku. Wewnątrz późnobarokowe z XVIII w.: portal do kaplicy św. Teresy z kutą kratą z XVII w., chór muzyczny z organami ufundowanymi przez Józefa ze Zborowa Zborowskiego, ołtarz główny z wysokiej klasy rzeźbami św. Piotra i Pawła i aniołów oraz obrazem św. Trójcy, 2 ołtarze boczne. Poza tym XIX w. witraże.

- **Stare Miasto** – zachowało tradycyjny, średniowieczny układ przestrzenny. Jego centrum stanowi rozległy rynek, jeden z największych i najpiękniejszych w południowej Polsce. Otaczają go kamieniczki starannie odrestaurowane z XVIII i XIX w.

- **Ratusz** - znajdujący się przy wyżej opisanym kościele ewangelickim neorenesansowy. Jego parter powstał prawdopodobnie w 1658 roku.

- **ul. Piastowska** – jedna z kilku ulic doprowadzających do rynku, główna ulica handlowa przy której szereg zabytkowych kamieniczek z XVIII w. Pod nr 26 na tej ulicy mieści się **Muzeum Prasy Śląskiej** – jedyne w kraju muzeum czasopiśmiennicze, w którym zabytkowe maszyny i urządzenia drukarskie. Mieści się w nim również Izba Telemanna – sala muzyki i poezji ze zbiorami dawnych instrumentów muzycznych, w tym XVIII w. pozytyw.

Od godz. 12:45 – 14:10 (1 godz. 25 min.) – Skansen Zagroda Wsi Pszczyńskiej ul. ul. Parkowa 20A – wspólne zwiedzanie w 2 grupach

Zagroda powstała w latach 70-tych XX w. i zajmuje ok. 2 ha fragment **Parku Dworcowego**. Zgromadzono w skansenie najcenniejsze zabytki drewnianej architektury ludowej, pochodzące z okolicznych wsi. Przeniesione zabudowania reprezentują niemal wszystkie typy budynków wiejskich, które powstały od XVIII – XIX w., we wnętrzach umieszczono autentyczne, charakterystyczne dla regionu pszczyńskiego wyposażenie.

14:10 – 14:45 Pszczyzna – Tychy 23 km

14:45 – 16:30 - **Tychy** miasto powiatowe w województwie śląskim liczące ok. 122 tys. mk. Położone na pograniczu Kotliny Oświęcimskiej i Wyżyny Śląskiej, historycznie na Górnym Śląsku. Miasto od południa, zachodu i wschodu otaczają Lasy Pszczyńskie, od północy Lasy Katowicko Murckowskie. W granicach miasta 150 ha urządzonej zieleni, Pierwsza wzmianka o Tychach pochodzi z 1467 roku. Z 1629 pochodzi pierwsza wzmianka o Browarze Książęcym, który był własnością rodów panujących na ziemi pszczyńskiej. W XVIII założona została Huta Paprocka, w 1889 roku fabryka celulozy, a w 1897 roku **Browar Obywatelski**. W 2001 roku zabudowania tego Browaru stały się własnością prywatnej firmy, która na jego terenie prowadzi park naukowo – technologiczny oraz gastronomię. Po plebiscycie i III powstaniu śląskim Tychy weszły w skład państwa polskiego. W czasie II wojny światowej Tychy wraz z polską częścią Górnego Śląska przyłączone zostały do Rzeszy Niemieckiej. Projektowano na terenie miasta budowę nowej reprezentacyjnej stolicy niemieckiego Górnego Śląska. W Tychach, poza **kościółem parafialnym p. w. Marii Magdaleny** wybudowanym w latach 1744-78, przebudowanym w 1822 roku pod kierunkiem architekta *Ludwika W. Puscha z Pszczyzny*, **zespół pałacowo – parkowy z pałacem** w stylu barokowym wzniesionym w 1685 roku jako dwór myśliwski książąt pszczyńskich z rodu Promnizów, rozbudowany w latach 1736-82. Po wybudowaniu pałacu myśliwskiego w Promnicach, pałac w Tychach przekazany został na potrzeby urzędu leśnego. W XIX w. Hochbergowie ufundowali wokół pałacu **Park Browarny**. Po II wojnie światowej w pałacu funkcjonowało przedszkole, a później dom kultury. W 2009 roku właścicielem pałacu została tyska firma Synergia. W Tychach poza Muzeum Tyskich Browarów znajdują się Muzeum Miejskie, Muzeum Miniaturowej Sztuki Profesjonalnej Henryk Jan Dominiak, Muzeum Maszyn Biurowych, Miejska Galeria Sztuki. W mieście są też teatry: Mały, Belfegor, Gęba, Amatorski Teatr Ruchu i Pantomimy Migeska, Amatorski Teatr Ruchu Wanta, Grupa Artystyczna Teatr T. C. R.

Od 15:00 do 16:30 - zwiedzanie w 2 grupach Tyskich Browarów Książęcych i rozlewni

Tyskie Browary Książęce są ważną częścią historii Śląska i perłą architektury regionu, a zarazem nowoczesnym browarem. Nieprzerwanie waży piwo od 1629 roku i należy do jednego z najstarszych browarów w Polsce. Za twórcę jego potęgę uważa się Jana Henryka XI Hochberga, który browar zmodernizował w 1861 roku. Dzięki opracowaniu metody produkcji piwa dolnej fermentacji browar stał się jednym z najnowocześniejszych i najszybciej rozwijających się browarów. Założono w nim oświetlenie elektryczne zaledwie 11 lat po wynalezieniu żarówki przez Thomasa Edisona. Na początku XX w., wg tradycji, każdy przejeżdżający przez browar był częstowany piwem. W 1902 roku książę ufundował przy browarze kaplicę ewangelicką, w której od 2004 roku mieści się Muzeum Tyskich Browarów Książęcych. Zwiedzanie rozpoczyna się w części muzealnej, w której unikatowe butelki, narzędzia bednarskie, dokumenty, fotografie, kolekcje kufli, kapsli i beczek. Następnym punktem jest zwiedzanie browaru i rozlewni, a kończy w pubie, gdzie można wypić kufel świeżo uwarzonego niepasteryzowanego piwa Tyskie Gronie.

16:30 - 17:30 – obiad w „**Pubie pod Browarem**” w Tychach **ul. Katowicka 9**

17:30 – 18:30 Tychy – Bielsko Biała – 50 km

18:30 - **Parkhotel Vienna w Bielsku Białej przy ul. Bystrzańskiej 48**

7 czerwca 2025 roku – sobota

Bielsko – Biała -

7:50: 8:50 – śniadanie w hotelu oraz **zapakowanie bagażu do autokaru**

8:50 – 9:00 przejazd do **Centrum Bajki i Animacji w Bielsku Białej przy ul. Cieszyńska 24**, gdzie spotkanie z przewodnikiem

Bielsko Białe – miasto powiatowe w województwie śląskim na Pogórzu Śląskim u stóp Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego nad rzeką Białą i jej dopływami, liczące ponad 165 tys. mk. W granicach miasta znajduje się 14 szczytów górskich, w tym Szyndzielnia (1029 m n. p. m.) na którą można wjechać kolejką linową gondolową. Pod szczytem schronisko PTTK wybudowane w 1897 roku, będące pierwszym schroniskiem w Beskidzie Śląskim i polskich Beskidach. Bielsko Białe jest stolicą regionu zwanego od kilku dekad Podbeskidziem. Nazywana jest „małym Wiedniem” Formalnie powstała w 1951 roku z połączenia położonego na Śląsku Cieszyńskim Bielska założonego w 1327 roku oraz małopolskiej Białej, która założona została w XVI w. i stała się miastem w 1723 roku. Bielsko od 1572 roku było centrum tzw. państwa stanowego, podniesionego w XVIII w. do rangi udzielnego księstwa zależnego od Czech. Małopolska Biała w 1772 roku znalazła się w zaanektowanej przez Austrię Galicji. Między miastami przez trzy stulecia przebiegała granica na rzece Białej. Jej likwidacja zapoczątkowała proces zrastania się obu miast. Już od połowy XIX w. mówiono i pisano o Bielsku Białej. W dwudziestoleciu międzywojennym, w odrodzonej Polsce Bielsko weszło w skład autonomicznego województwa śląskiego, natomiast Biała w skład województwa krakowskiego. W czasie II wojny światowej oba miasta połączone po raz pierwszy w jedną całość i wcielono do Rzeszy. Cechą charakterystyczną miasta aż do I wojny światowej była jego wielonarodowość. Żyli tu obok siebie Polacy, Niemcy, Żydzi i Czesi, katolicy i ewangelicy. W 1910 roku w Bielsku 88% ludności posługiwało się językiem niemieckim, zaś w Białej 69% ludności. Bielsko należało do najważniejszych ośrodków protestantyzmu w katolickiej Austrii, chociaż liczba ewangelików z biegiem czasu stopniowo malała, jeszcze na początku XX w. żyło ich w mieście ponad 27%, a w okolicznych wsiach 59%. W ciągu minionych dwóch stuleci Bielsko i Biała dzięki rozwojowi przemysłu przekształciły się z prowincjonalnych ośrodków rzemieślniczych w doskonale funkcjonujący, pod każdym względem nowoczesny ośrodek przemysłowo – handlowy i kulturalny. W okresie międzywojennym ośrodek bielski – biały był drugim po Łodzi centrum włókienniczym Polski, przy czym masowo wytwarzane wyroby łódzkie, głównie bawełniane, nie mogły konkurować z wysokogatunkową bielską wełną. W 1947 działało w Bielsku i Białej 28 zakładów produkcyjnych, a w 1965 roku 266 zakładów. W latach 1972-78 największą inwestycją była budowa Fabryki Samochodów Małolitrażowych. Ostatnia dekada XX w. przyniosła upadek wiodącego przemysłu wełnianego. W mieście warte zobaczenia są:

Zamek książąt Sułkowskich – wzniesiony w XIV w. na polecenie księcia cieszyńskiego Przemysława I Noszaka. Pełnił funkcję warowni granicznej. W XVII w. stracił tę funkcję i stał się rezydencją szlachecką. Obecnie w zamku znajduje się **Muzeum Historyczne**, w którym można zobaczyć XIX w. klatkę schodową, ekspozycję militariów i przedmiotów o tematyce myśliwskiej, a także salony muzyczny i biedermeierowski, obrazy polskie i europejskie, eksponaty z regionu oraz eksponaty przybliżające historię zamku i jego właścicieli.

Stara Fabryka – obecnie muzeum z ekspozycją maszyn i urządzeń z przędzalni wełny, eksponaty dotyczące pożarnictwa i techniki drukarskiej, krosien tkackich, pralnic, magli, maszyn do szycia, maszyn do wyrobu kapeluszy i wielu innych sprzętów.

Dom Tkacza – obecnie muzeum, będące wyjątkowym miejscem. Wnętrze domu zostało zrekonstruowane w taki sposób, aby pokazać realia życia mistrza cechowego, jego mieszkanie i warsztat

Ratusz miasta Białej – wzniesiony w latach 1895-97 w stylu neorenesansowym wg projektu *Emanuela Rosta juniora*. Od 1951 roku siedziba władz połączonego dwumiasta.

Kościół katolicki p. w. św. Mikołaja – z poł. XV w., wielokrotnie niszczonego pożarami. Współczesny monumentalny charakter nadała mu rozbudowa z lat 1908-10 wg planów wiedeńskiego architekta *Leopold Bauera*.

Kościół katolicki p. w. św. Stanisława – gotycki, ufundowany prawdopodobnie przez księcia Przemysława I Noszaka w 2 połowie XIV w. w centrum dawnej wsi Bielsko, Wewnątrz cenny gotycki tryptyk i polichromie z XIV – XVII w.

Kościół katolicki Opatrzności Bożej – późnobarokowa budowla wzniesiona przez jezuitów w latach 1760-69, przebudowywana w późniejszych latach. We wnętrzu cenne rokokowe wyposażenie z 2 połowy XVIII w.

Teatr – dawny Teatr Miejski, od 1945 roku Teatr Polski, zbudowany w latach 1889-90 wg projektu wiedeńskiego architekta *Emila Rittera von Förstera*, wzorowany na teatrach Wiednia i Budapesztu. W 1905 roku rozbudowany i zmodernizowany.

Dom Khona – neorenesansowy dom mieszkalny w typie pałacu miejskiego, pobudowany w latach 1882-83 przez *Karola Korna*, najsłynniejszego budowniczego i architekta Bielska Białej.

Kamienica „Pod Żabami” – secesyjna kamienica zbudowana w 1903 roku przez bielskiego architekta *Emanuela Rosta juniora* dla Rudolfa Nahowskiego, właściciela winiarni zajmującej pierwotnie parter budynku. Postaci żab wzorowane na postaciach z bajki Wilhelma Buscha.

Hotel „Prezydent” – neorenesansowy gmach projektu *Karola Korna*, oddany do użytku w 1893 roku jako Hotel Cesarski. Po 1918 roku zmieniono jego nazwę dla uczczenia prezydenta USA Thomasa W. Wilsona

Hotel „Pod Czarnym Orłem” – reprezentacyjna neobarokowa budowla oddana do użytku w 1906 roku, pobudowana w miejscu dawnego zajazdu – obecnie galeria handlowa

Bielski Syjon – kwartał miasta z placem Marcina Lutra, z kościołem Zbawiciela z pięknymi XIX w. organami, jedynym w Polsce Pomnikiem Lutra, plebanią, ośrodkiem wydawniczym, gmachami dwóch szkół, siedziba biskupa cieszyńskiej diecezji Kościoła Ewangelicko – Augsburskiego.

Studio Filmów Rysunkowych z Centrum Bajki i Animacji, w którym zwiedzający mogą zapoznać się z tajnikami powstawania filmów animowanych.

9:00 - 14:00 – zwiedzanie **Bielska Białej** z przewodnikiem, w tym miejsc nieznanych nawet jego mieszkańcom oraz zwiedzanie ratusza, na które Prezydent Miasta wyraził zgodę.

14:00 – 14:55 Bielsko Biała - Żory – 46 km

14:55 - 16:00 obiad w **restauracji „Dworek u Biesa – Jan Gil” ul. Kasztanowa 15 w Żorach**

16:00 – 20:30 Żory – Poznań 383 km

Miłych wrażeń i pięknej pogody życzy Urszula Winiecka